

JUSTITSMINISTERIET

Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 19. marts 2018
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Nynne Nytofte-Bæk
Sagsnr.: 2017-0030-0419
Dok.: 674635

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 82 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 25. oktober 2017. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Trine Bramsen (S).

Søren Pape Poulsen

/

Mette Johansen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 82 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Ministeren bedes redegøre for erfaringer med retsforfølgning af psykisk vold i sammenlignelige lande med Danmark, herunder om der er erfaringer, vi i Danmark kan drage nytte af?”

Svar:

1. Som anført i min foreløbige besvarelse af 22. november 2017 har Justitsministeriet til brug for besvarelsen af spørgsmålet anmodet Udenrigsministeriet om gennem de danske ambassader i henholdsvis Norge, Sverige, Storbritannien, Tyskland og Holland at indhente oplysninger om deres erfaringer med at retsforfølge psykisk vold.

Justitsministeriet har nu modtaget de efterspurgte oplysninger.

2. For så vidt angår Norge har Justitsministeriet modtaget følgende oplysninger:

”Kriminalisering af psykisk vold

I Norge er psykisk vold kriminaliseret og strafbart efter den norske straffelovs §§ 282-283. Der skal være tale om ”alvorlig eller gentagne gange af mishandling” og loven er begrænset til kun at gælde for nære relationer (familie). Kriminaliseringen af psykisk vold er fastslået i en afgørelse ved Højesteretten i 2013, hvor en dom for overtrædelse af Straffelovens § 219 (nuværende §§ 282-283) blev anket. Denne rejste spørgsmål om anvendelsen af bestemmelserne i § 219 i et tilfælde, hvor der udelukkende var udvist psykisk vold. Højesteretten fandt, at der på baggrund af bestemmelsernes ordlyd ikke var hindring for at anvende disse på sager, der udelukkende omhandler psykisk vold. Udover §§ 282-283 har Stortinget i 2016 vedtaget ændringer i straffeloven for at styrke det strafferettslige værn mod personforfølgelse («stalking»), som også kan have karakter af psykisk vold. Lovændringerne bestod i en tydeliggørelse af, at straffelovens § 266 rammer personforfølgelse, samt af en ny § 266 a som vedrører alvorlig personforfølgelse.

Retsforfølgelse af psykisk vold

Selvom psykisk vold er strafbart, så bliver det ofte et tillægselement til sager der omhandler fysisk vold. I 2013-2015 har ingen

af familievoldssagerne i Oslo tingret udelukkende handlet om psykisk vold. Dette skyldes primært udfordringen ved at adskille almindelige hverdagsproblemer fra systematiske regimeprægede forhold. For at psykisk vold skal være strafbart må den have karakter af ”mishandling”. Dette indebærer som nævnt, at handlingerne må indgå i et mønster med grove eller systematiske krænkelser. Det er her den store bevismæssige udfordring ligger.

Håndtering af ofre

Ofre for psykisk og fysisk vold henvender sig oftest enten til et krisecenter for volds ofre eller direkte til politiet. Krisecentrene hjælper de voldsramte med ophold og beskyttelse af forskellig karakter. Eventuel beslutning om at anmelde den, der har udøvet psykisk vold, tages i samråd med ofrene. Regeringen har i Stortinget for nyligt fremlagt sit forslag til ratifikation af Istanbulkonventionen, som har relevans for kriminalisering af psykisk vold mod kvinder og håndtering af ofre. De mest relevante §’er er ifølge det norske justitsministerium 3.4, 3.5 og 3.6”

For så vidt angår Sverige har Justitsministeriet modtaget følgende oplysninger:

”Er psykisk vold kriminaliseret og i givet fald efter hvilke bestemmelser?”

Den svenske straffelovs kapitel 3 § 5 om straffen for vold dækker ud over fysisk vold også psykisk vold (gennem formuleringen "den som ... försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms för misshandel..."). Det skal kunne bevises, at der er påført offeret en medicinsk påviselig effekt, for at der kan fældes dom for psykisk vold.

Retsfølges psykisk vold? Hvilke erfaringer har opholdslandet gjort sig i forhold til retsfølgelse af psykisk vold?”

Ifølge den svenske anklagemyndighed sker det i praksis aldrig, at der rejses tiltale udelukkende for psykisk vold. Bevisbyrden er meget vanskelig at håndtere, da det i praksis er svært at påvise en medicinsk effekt af psykisk vold (at ofret for eksempel befinder sig i choktilstand).

Derfor benytter man i Sverige i stedet straffelovens bestemmelser om eksempelvis trusler, chikane (eksempelvis SMS-chikane, telefonopringninger midt om natten og lignende) eller forfølgelse i sager om psykisk vold, i praksis udgør retsforfølgelse efter disse bestemmelser således byggestenene i en strafudmåling. Endelig kan de svenske bestemmelser om ”grov fridskränkning” og ”grov kvinnofridskränkning” (krænkelse af nærtstående og kvindelig nærtstående) også blive aktuelle. Om end der er visse lovgivningsmæssige huller, vurderer den svenske anklagemyndighed, at ovennævnte bestemmelser udgør et fornuftigt grundlag for retsforfølgelse af psykisk vold, og man ser således i Sverige ikke behov for ny lovgivning specifikt om psykisk vold; netop fordi en retsforfølgelse i praksis alligevel skal brydes ned i mindre dele såsom trusler og chikane.

Endelig oplyser det svenske kriminalpræventive råd, at antallet af retsforfølgelser for ”grov kvinnofridskränkning” er faldet med 47% i perioden 2007-2016. Rådet er for nærværende i gang med en undersøgelse af årsagerne til denne udvikling.

Hvordan håndteres ofre for psykisk vold, hvis de henvender sig til myndighederne?

I Sverige påhviler det først og fremmest kommunerne at stille hjælp til rådighed for ofte for psykisk vold.

Den nationale myndighed Socialstyrelsen udarbejder forskrifter, retningslinjer og vejledninger til kommunerne på området. Socialstyrelsen betragter psykisk vold som en del af et større problemkompleks kaldet ”vold i nære relationer”.

Socialstyrelsen har ligeledes udgivet en håndbog om vold til brug for lokale og regionale myndigheders arbejde med ofrene. Af håndbogen fremgår blandt andet, at de kommunale socialnævn i forhold til voldsudsatte har ansvar for omsorg, service, oplysning, råd, støtte, pleje, økonomisk hjælp og anden bistand, som enkeltindivider eller familier måtte have behov for.

Normal praksis, når en voldsudsat henvender sig til myndighederne, er at foretage en individuel vurdering af, hvilken vold vedkommende har været udsat for og hvilket behov der er for hjælp. Voldsudsatte har ret til hjælp, uanset hvor i voldsforløbet

vedkommende befinder sig, og der er således intet krav om, at voldsudøveren skal være meldt til politiet, for at kommunen kan yde den nødvendige hjælp. Den voldsudsatte afgør selv, om vedkommende vil politianmelde voldsudøveren. Politiet kan om nødvendigt bistå den voldsudsatte med at hente personlige ejendele i vedkommendes hjem, hvis vedkommende ønsker at opholde sig på et krisecenter.

Specifikt rettet mod unge udsat for psykisk vold har man i alle svenske regioner såkaldte ”stödcentrum”, hvor man som voldsudsat kan henvende sig for at få støtte. Dette tilbydes i samarbejde med de kommunale socialnævn og politiet.”

For så vidt angår Storbritannien har Justitsministeriet modtaget følgende oplysninger:

”I december 2015 lanceredes ”Coercive or Controlling Behaviour Offence” under lovgivningen ”2015 Serious Crime Act” (fra marts 2015). Denne lovovertrædelse gør det muligt for ofre for tvangsadfærd og kontrollerende adfærd, der ikke kan karakteriseres som alvorlig fysisk vold, men udgør ekstrem psykisk vold, at retsforfølge gerningsmændene. Lovovertrædelsen lukker et hul i lovgivningen i forhold til kontrollerende adfærd og tvangsadfærd, der finder sted i et forhold mellem intime partnere, tidligere partnere, der fortsat bor sammen, og familiemedlemmer.

For at lovovertrædelsen gælder, skal den kontrollerende adfærd eller tvangsadfærden finde sted på gentagende eller kontinuerlig vis. Adfærdsmønsteret skal have en alvorlig effekt på offeret, og adfærden bør være af en sådan karakter, at gerningsmanden bør være klar over, at det vil have en alvorlig indvirkning på offeret. Derudover bør gerningsmand og offer have en personlig relation på gerningsøjeblikket.

Siden udrulningen af lovovertrædelsen har 314 overtrædelser ført til sigtelser og er nået første høring.

Lovovertrædelsen kan medføre en maksimal straf på 5 års fængsel, en bøde eller begge dele.

Den nuværende definition af kontrollerende adfærd og tvangsadfærd (ikke lovfæstede definitioner) er følgende:

Kontrollerende adfærd

En række handlinger beregnet på at gøre en person underordnet og/eller afhængig ved at isolere dem fra kilder til støtte, udnytte deres ressourcer og kapaciteter for personlig gevinst, fratage dem deres midler til uafhængighed, modstand og flugt og regulere deres hverdagsadfærd.

Tvangsadfærd

Handlinger eller handlingsmønstre, der involverer overgreb, trusler, ydmygelse og intimidering eller andre former for misbrug, der skader, straffer eller skræmmer et offer.”

For så vidt angår Tyskland har Justitsministeriet modtaget følgende oplysninger:

“Question 1: Is emotional violence punishable in Germany and, if so, which provisions are applicable?”

Due to the diverse nature of the phenomenon of emotional violence, it is addressed by a number of different provisions of the German Criminal Code (Strafgesetzbuch – StGB).

If an offender unlawfully uses threats of serious harm or force to cause a person to do, suffer or omit an act, this is punishable pursuant to section 240 (1) and (2) StGB. The use of force or the threat of harm is to be deemed reprehensible in relation to the aim pursued. The penalty is imprisonment of up to three years or a fine.

Section 241 (1) StGB provides that "whosoever threatens a person with the commission of a felony against him or a person close to him shall be liable to imprisonment not exceeding one year or a fine." Pursuant to section 241 (2) SGB, "whosoever intentionally and knowingly pretends to another person that the commission of a felony against him or a person close to him is imminent shall incur the same penalty."

The protected interest addressed by those offences is the individual's freedom of personality development as guaranteed by Article 2 (1) of the Basic Law; this is a part of individual emo-

tional integrity and, in the case of a committed offence, is interfered with in a reprehensible manner. And the threat of force violates the protected interest of peaceful relations under the law for individuals, as well as their trust in the security provided by the law against threats of particular gravity. Therefore, this encompasses serious interference with emotional integrity – because the threat of commission of a felony is necessary – and is punishable.

Pursuant to section 238 (1) StGB, whosoever unlawfully stalks a person in a manner apt to seriously infringe his lifestyle, shall be liable to imprisonment not exceeding three years or a fine; stalking a person includes

1. seeking his proximity,
2. trying to establish contact with him by means of telecommunications or other means of communication through third persons,
3. abusing his personal data for the purpose of ordering goods or services for him or causing third persons to make contact with him,
4. threatening him or a person close to him with loss of life or limb, damage to health or deprivation of freedom.

Due to the diverse nature of the phenomenon of stalking, the legislature in section 238 (1), no. 5 StGB has included a catch-all provision whereby "committing similar acts" also fulfils the elements of stalking. Therefore, a comprehensive sanctioning instrument is available.

Criminal liability for causing bodily harm pursuant to section 223 StGB might be possible as well. This could include emotional damage if the physical effects of the bodily harm have caused the victim to suffer a pathological and somatically objectifiable condition.

Finally, section 185 StGB makes it a criminal offence to insult another person.

Question 2: Can emotional violence be the subject matter of a criminal prosecution? Which general experiences have been gathered in this regard?

Causing emotional consequences may be taken into consideration in determining the length of punishment as consequences caused by the offence pursuant to section 46 (2), second sentence StGB, to the extent that these are not already statutory elements of the offence. If the offence is one which always requires a request for criminal prosecution, criminal prosecution will be possible only if the aggrieved person submits a written request within a period of three months. The period begins to run on the day after the person entitled to request prosecution becomes aware of the offence and the identity of the offender. Of the offences listed under question 1 above, only insult is an offence that always requires a request for prosecution. Upon indications of an initial suspicion of any prosecutable offence, the public prosecutor's office is to commence an investigatory proceeding (section 152 (2) of the Code of Criminal Procedure [Strafprozessordnung] – StPO). To the extent that the emotional violence fulfils the elements of an offence and the public prosecutor's office becomes aware of this, it has the responsibility to commence the necessary investigation to resolve the factual situation and to secure the relevant evidence. Criminal prosecution of the offences mentioned is within the competence of the federal Länder; for that reason, the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection is unable to report any independent experiences in this area.

Question 3: How are victims of emotional violence dealt with if they turn to the authorities?

The information brochure for victims of crime, which is included in English as an enclosure, informs victims of crime, which of course also include victims of emotional violence, of their rights. Also included as an enclosure is the English flyer on psychosocial support in criminal trials, which includes all important information on this type of support for affected individuals.”

For så vidt angår Holland har Justitsministeriet modtaget følgende oplysninger:

”Er psykisk vold kriminaliseret og i givet fald efter hvilke bestemmelser?”

I Nederlandene anvendes termene psykisk eller emotionel mishandling og/eller psykisk eller emotionel forsømmelse.

Mishandling er kriminaliseret på basis af paragraf 300 i den nederlandske straffelov. Som udgangspunkt refererer denne paragraf til at volde en person fysisk smerte eller skade, men psykisk mishandling kan også anses som en strafbar handling på basis af denne paragraf. Forsætlig skade af en persons sundhed ligestilles nemlig med mishandling i straffelovens paragraf 300 stk. 4.

Retsforfølges psykisk vold? Hvilke erfaringer har opholdslandet gjort sig i forhold til retsforfølgelse af psykisk vold?

Indtil videre er psykisk mishandling kun i meget begrænset omfang blevet betegnet som en strafbar handling. Man kender kun til nogle få tilfælde, hvor psykisk mishandling er blevet lagt til grund for retsforfølgelse.

Den 30. marts 2001 udtalte Landsretten i 's-Hertogenbosch, at forårsagelse af psykisk utilpashed kan kvalificeres som at volde skade på en persons sundhed. Landsretten i Haag dømte den 31. maj 2017 ad samme linje. Landsretten fandt, at selvom der i paragraf 300 ikke eksplicit refereres til psykisk sundhed, så er det Landsrettens vurdering, at det ikke indebærer, at lovgiveren ikke også sigtede mod at beskytte denne form for sundhed.

Paragraf 300, stk. 4 - hvor forsætlig skade af en persons sundhed ligestilles med mishandling – giver nogle et godt udgangspunkt for at kriminalisere mishandling af psykisk karakter. Landsretten vurderede dog, at ikke enhver nedgørende og krænkende handling eller bemærkning kan udgøre en mishandling iht. straffelovens paragraf 300. Meget afhænger af omstændighederne og handlingernes/bemærkningernes karakter.

Hvordan håndteres ofre for psykisk vold, hvis de henvender sig til myndighederne?

Ofre for vold i hjemmet eller børnemishandling kan melde sig hos diverse myndigheder. De kan anmelde sagen hos politiet. De kan modtage rådgivning og hjælp hos organisationen Veilig Thuis (Sikkert Hjem). Desuden kan de modtage rådgivning og

vejledning i en eventuel juridisk proces hos Slachtofferhulp Nederland (hjælp til ofre – ift. mange slags ting fx også indbrud i Nederlandene).”

3. Justitsministeriet kan oplyse, at de indhentede oplysninger – sammen med andre supplerende oplysninger, som Justitsministeriet har eller er ved at indhente – vil indgå i Justitsministeriets kommende arbejde med en selvstændig bestemmelse om psykisk vold i straffeloven.